

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Seksuele aantrekking en gender non-conformiteit

De rol van seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en gender non-conformiteit in relaties van adolescenten met leeftijdsgenoten

van Beusekom, G.; Roodenburg, S.C.; Bos, H.M.W.

DOI

[10.1007/978-90-368-0968-9_9](https://doi.org/10.1007/978-90-368-0968-9_9)

Publication date

2015

Document Version

Final published version

Published in

Intieme relaties en seksualiteit

License

Article 25fa Dutch Copyright Act (<https://www.openaccess.nl/en/policies/open-access-in-dutch-copyright-law-taverne-amendment>)

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Beusekom, G., Roodenburg, S. C., & Bos, H. M. W. (2015). Seksuele aantrekking en gender non-conformiteit: De rol van seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en gender non-conformiteit in relaties van adolescenten met leeftijdsgenoten. In M. van Aken, W. Beyers, M. Deković, M. Geeraets, H. de Graaf, & E. Reitz (Eds.), *Intieme relaties en seksualiteit* (pp. 77-88). Bohn Stafleu van Loghum. https://doi.org/10.1007/978-90-368-0968-9_9

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (<https://dare.uva.nl>)

Seksuele aantrekking en gender non-conformiteit

De rol van seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en gender non-conformiteit in relaties van adolescenten met leeftijdgenoten

Gabriël van Beusekom, Suzanne C. Roodenburg, Henny M. W. Bos

- 9.1 Inleiding – 78**
- 9.2 Methode – 79**
 - 9.2.1 Respondenten – 79
 - 9.2.2 Procedure – 79
 - 9.2.3 Instrumenten – 80
 - 9.2.4 Statistische analyses – 80
- 9.3 Resultaten – 81**
 - 9.3.1 Descriptieve analyses – 81
 - 9.3.2 Gender non-conformiteit – 81
 - 9.3.3 Ervaringen met homofobisch schelden – 82
 - 9.3.4 Algemene negatieve bejegening – 82
- 9.4 Conclusie – 85**
- Literatuurlijst – 87**

G. van Beusekom, BSc is student bij de afdeling Pedagogische en Onderwijskundige Wetenschappen en de Lerarenopleiding, Faculteit der Maatschappij en Gedragwetenschappen, Universiteit van Amsterdam. E-mail: Gabriel.vanBeusekom@student.uva.nl.

S. C. Roodenburg, BSc is student bij de afdeling Pedagogische en Onderwijskundige Wetenschappen en de Lerarenopleiding, Faculteit der Maatschappij en Gedragwetenschappen, Universiteit van Amsterdam.

H. M. W. Bos, PhD is universitair hoofddocent bij de afdeling Pedagogische en Onderwijskundige Wetenschappen en de Lerarenopleiding, Faculteit der Maatschappij en Gedragwetenschappen, Universiteit van Amsterdam.

9.1 Inleiding

Studies hebben aangetoond dat adolescenten die zich seksueel voelen aangetrokken tot hetzelfde geslacht kwetsbaar zijn voor het ontwikkelen van psychologische problemen (bijv. D'Augelli, Hershberger, & Pilkington, 2001). Deze psychologische problemen worden veelal in verband gebracht met negatieve ervaringen uit de omgeving die betrekking hebben op homoseksualiteit (Meyer, 2003). Dit betekent mogelijk dat dergelijke negatieve ervaringen, en niet seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht op zichzelf, leiden tot psychologische stress, wat op zich weer kan leiden tot psychologische problemen.

Adolescenten worden veelal binnen de schoolcontext geconfronteerd met negatieve reacties op homoseksualiteit, doordat de school de primaire setting is waar de sociale interactie tussen leeftijdgenoten plaatsvindt (D'Augelli, Grossman, & Starks, 2006). Uit onderzoek onder homoseksuele, lesbische, biseksuele (HLB) en ook transgender adolescenten blijkt dat adolescenten meer worden geconfronteerd met dergelijke negatieve reacties wanneer zij meer gender non-conform zijn (Toomey, Ryan, Diaz, Card, & Russell, 2010). Gender non-conformiteit behelst de expressie van eigenschappen die cultureel en maatschappelijk met het andere geslacht worden geassocieerd (Bailey & Zucker, 1995). Hoewel gender non-conformiteit en seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht verschillende constructen zijn, hebben studies aangetoond dat zij sterk samenhangen. Zo blijkt uit studies onder volwassenen dat homoseksuele mannen, retrospectief rapporteerden dat zij in hun kindertijd meer vrouwelijk waren in hun interesses, gedrag en zelfbeleving, terwijl lesbische vrouwen rapporteerden dat zij relatief meer mannelijke meisjes waren (bijv. Bailey & Zucker, 1995). Het zou kunnen zijn dat individuen die gender non-conform zijn, meer voor homoseksueel of lesbisch worden aangezien, wat de kans op stigmatisering weer verhoogt. De meeste studies naar gender non-conformiteit en seksuele aantrekking zijn uitgevoerd onder volwassen HLB-persoonen. Hieruit blijkt dat gender non-conformiteit inderdaad samenhangt met meer stigmatisering (bijv. Sandfort, Melendez, & Diaz, 2007).

Voor adolescenten is minder bekend hoe gender non-conformiteit de sociale relaties beïnvloedt. Pilkington en D'Augelli (1995) onderzochten of de invloed van gender non-conformiteit verschilde onder HLB-adolescenten. Zij vonden dat HLB-adolescenten die meer gender non-conform waren, vaker werden gepest dan HLB-leeftijdgenoten die zich hielden aan genderstereotypische normen.

Een mogelijke verklaring voor het verband tussen gender non-conformiteit en de problematische relaties met leeftijdgenoten is het effect van genderstereotypering. Genderstereotypen (dit zijn specifieke overtuigingen over eigenschappen die mannen en vrouwen behoren te bezitten) ontstaan vroeg in de ontwikkeling en stellen kinderen in staat om gemakkelijk stereotypische oordelen te vormen over mannelijkheid en vrouwelijkheid (Brannon, 2011). Genderstereotypering leidt echter ook tot het hanteren van rigide regels voor genderrolgedragingen. Zo vinden negatieve reacties die betrekking hebben op gender non-conformiteit al vroeg in de ontwikkeling plaats (Blakemore, 2003).

Alhoewel kinderen ongeveer na het zevende levensjaar flexibeler zijn in hun oordeel ten aanzien van gender non-conforme leeftijdgenoten (Trautner e., 2005), neemt het belang van het naleven van de genderrolconventies bij de intrede van de adolescentie weer toe (Lobel, Nov-Krispin, Schiller, Lobel, & Feldman, 2004). Dit heeft als gevolg dat adolescenten die gender non-conform zijn vaker negatief worden bejegend door hun leeftijdgenoten (Alfieri, Ruble, & Higgins, 1996).

Er zijn tot nu toe in Nederland geen studies gedaan onder adolescenten waarin zowel gekeken is naar de invloed van seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht als gender non-conformi-

teit van de adolescenten in relatie tot problematische ervaringen met leeftijdgenoten. Het blijft dan ook onduidelijk of het met name gender non-conformiteit dan wel seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht is waar de problematische sociale relaties van adolescenten mee samenhangen. In de huidige studie is geprobeerd om in deze lacune te voorzien en is onderzocht of de sociale relaties van adolescenten met hun leeftijdgenoten samenhangen met gevoelens voor hetzelfde geslacht of met gender non-conformiteit, of dat beide hierin belangrijk zijn. In dit onderzoek is zowel gekeken naar adolescenten met een seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht als naar adolescenten zonder deze gevoelens. Het begrip 'sociale relaties met leeftijdgenoten' is in deze studie breed ingevuld door te kijken naar ervaringen die jongeren hebben met het worden nageroepen door leeftijdgenoten met woorden zoals 'mietje' of 'pot' (ervaringen met homofobisch schelden) en naar algemene negatieve ervaringen zoals buitengesloten worden door leeftijdgenoten.

9.2 Methode

9.2.1 Respondenten

Aan het onderzoek namen in totaal 1210 respondenten deel. Echter, 1205 respondenten (582 jongens, 48.3% en 623 meisjes, 51.7%) hadden de vraag ingevuld op grond waarvan kon worden vastgesteld of zij zich aangetrokken voelen tot iemand van hetzelfde geslacht. Hiervan rapporteerden 1058 adolescenten (87.8%) geen seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en 147 adolescenten (12.2%) wel een seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht. Gemiddeld waren de respondenten 16.6 jaar oud ($SD = .98$) en de leeftijd varieerde tussen de 15 en 18 jaar oud. Zij volgden onderwijs op verschillende niveaus: 20.5% van hen volgde een opleiding op mbo-niveau 1 tot en met 3, 11.1% op mbo-niveau 4 en 68.4% op havo/vwo-niveau. In totaal rapporteerde 77.1% dat hun ouders een Nederlandse of westerse etniciteit hadden en 22.9% dat ofwel hun vader ofwel hun moeder van niet-Nederlandse afkomst was. De twee meest voorkomende niet-Nederlandse, etnische achtergronden die werden genoemd waren voor zowel de vaders als de moeders, een Marokkaanse (moeders: 7.4%, vaders: 7.7%) en Turkse achtergrond (moeders: 3.6% en vaders: 3.8%).

9.2.2 Procedure

Verschillende scholen door heel Nederland zijn telefonisch of per e-mail benaderd om mee te doen aan het onderzoek. Dit resulteerde in zes scholen uit verschillende stedelijke regio's in Nederland die wilden participeren in het onderzoek. De redenen voor scholen om niet deel te nemen waren dat zij al deelnamen aan een ander onderzoek of problemen hadden met het onderwerp van de studie (homoseksualiteit).

Vooraf werd besloten om het onderzoek te beperken tot adolescenten tussen de vijftien en achttien jaar oud. De reden hiervoor is dat in deze leeftijdsfase het monitoren van elkaars gender non-conformiteit van groot belang is (Ewing Lee & Troop-Gorden, 2011). Van adolescenten jonger dan zestien jaar zijn de ouders schriftelijk op de hoogte gebracht van het doel van het onderzoek en is gevraagd om het aan de onderzoekers aan te geven, wanneer zij niet wilden dat hun kind zou deelnemen aan het onderzoek. Geen enkele ouder heeft hierover contact opgenomen met de onderzoekers.

Het afnemen van de vragenlijsten gebeurde in de klas tijdens een lesuur. De docent deelde de vragenlijsten uit aan de leerlingen, legde het onderwerp van het onderzoek uit en herinnerde de leerlingen eraan dat deelname vrijwillig was. Het invullen van de vragenlijst duurde ongeveer 30 minuten.

9.2.3 Instrumenten

Gender non-conformiteit Om gender non-conformiteit te meten is gebruikgemaakt van een Nederlandse versie van de 'Childhood Gender Non-Conformity Scale' (Rieger, Linsenmeier, Gygax, & Bailey, 2008) die uit vijf items bestaat. Er is van deze schaal een jongensversie (bijv. 'Ik ben een vrouwelijke jongen') en een meisjesversie (bijv. 'Ik ben een jongensachtig meisje'). Bij ieder item is de respondent gevraagd om aan te geven in hoeverre de stelling voor hen van toepassing is (1=helemaal nooit van toepassing, en 7=altijd van toepassing). Cronbachs alfa is .71.

Ervaringen met homofobisch schelden De mate waarin adolescenten worden nageroepen of worden uitgescholden met woorden zoals 'mietje' of 'pot' werd gemeten met de Nederlandse versie van de 'Homophobic Agent Target' schaal (Poteat & Espelage, 2005), die uit vijf items bestaat. De items werden ingeleid met de zin 'Sommige kinderen schelden elkaar uit of roepen naar elkaar 'mietje', 'homo', 'lesbo' of 'pot', omdat ze denken dat iemand homoseksueel of lesbisch is.' Vervolgens werd aan iedere respondent gevraagd aan te geven hoe vaak dit bij hen gebeurde binnen vijf verschillende relatietypen: (1) een vriend; (2) een klasgenoot (3) een medeleerling die niet bij je in de klas zit; (4) iemand op school die je verder niet kent; (5) iemand die je niet mag. Per relatietype werd gevraagd hoe vaak men de afgelopen maand op bovengenoemde wijze werd nageroepen (1=nooit, en 5=zeven of meer keer). Cronbachs alfa voor deze schaal is .79.

Ervaringen met negatieve bejegening Algemene ervaringen met op een negatieve manier bejegend worden door leeftijdgenoten werden gemeten met 9 items van de subschaal 'Peer role strain' van de 'Early Adolescent Role Strain Inventory' (EASRI; Fenzel, 2000). Voorbeelden van items die bij deze schaal horen zijn 'Mijn klasgenoten/leeftijdgenoten op school willen niet met mij in een team zitten' en 'Mijn klasgenoten/leeftijdgenoten op school lachen mij uit als ik iets niet goed doe' (1=nooit, 5=heel vaak). Cronbachs alfa voor deze subschaal is .86.

Seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht De seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht werd gemeten met één item, namelijk: 'Heb je wel eens romantische en of seksuele gevoelens voor iemand van hetzelfde geslacht?' (1=helemaal niet, en 5=erg vaak). Adolescenten die aangaven zich '(erg) vaak', 'regelmatig' of 'soms' aangetrokken te voelen tot iemand van hetzelfde geslacht zijn in de analyses samengevoegd tot één groep. Deze procedure is ook in eerder Nederlands onderzoek gebruikt (Bos, Sandfort, De Bruyn, & Hakvoort, 2008).

9.2.4 Statistische analyses

Met twee hiërarchische multiple regressieanalyses werd geanalyseerd of homofobisch uitgescholden worden en algemene negatieve bejegeningen door leeftijdgenoten samenhangen met seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en/of gender non-conformiteit, of dat er sprake is van een interactie tussen deze beide factoren. In deze analyse zijn in de eerste stap opleiding en geslacht als controlevariabelen ingevoerd. Vervolgens zijn seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en gender non-conformiteit in de analyse ingevoerd (stap 2). Hierna zijn de interacties (geslacht x seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht, geslacht x gender non-conformiteit en seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht x gender non-conformiteit) ingevoerd in stap 3.

■ **Tabel 9.1** Sociaal demografische gegevens voor adolescenten met en zonder gevoelens voor hetzelfde geslacht.

	Seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht		Totaal	X ² /F	p
	Nee	Ja			
Geslacht (% , n)				3.10	.078
Jongen	49.2%, 521	41.8%, 61	48.3%, 582		
Meisje	50.8%, 537	58.5%, 86	51.7%, 623		
Leeftijd				.76	.383
M	16.63	16.71	16.64		
SD	.97	1.03	.98		
Etniciteit (% , n)				.57	.451
Nederlands/westers	76.8%, 808	79.6%, 117	77.1%, 925		
Niet-Nederlands/-westers	23.2%, 244	20.4%, 30	22.9%, 274		
Opleiding				6.61	.037
mbo niveau 1 tot en met 3	19.4%, 205	28.6%, 42	20.5%, 247		
mbo niveau 4	11.2%, 118	10.2%, 15	11.1%, 133		
havo/vwo	69.4%, 732	61.2%, 90	68.4%, 822		

9.3 Resultaten

9.3.1 Descriptieve analyses

In **■** tabel 9.1 zijn de sociaal-demografische gegevens van de adolescenten uit het onderzoek weergegeven. Adolescenten die rapporteren dat zij zich aangetrokken voelen tot iemand van hetzelfde geslacht, verschillen niet in leeftijd van adolescenten die deze gevoelens niet rapporteren. Wat betreft de etnische culturele achtergrond zijn er ook geen verschillen tussen adolescenten met en zonder een seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht. In de gehele steekproef zijn adolescenten met een niet-Nederlandse/niet-westerse achtergrond echter ondervertegenwoordigd. Voor opleidingsniveau is wel een significant verschil gevonden tussen adolescenten die zich wel en niet aangetrokken voelen tot hetzelfde geslacht. Van de adolescenten die gevoelens voor hetzelfde geslacht hebben volgt 28.6% versus 19.4% van de adolescenten die deze gevoelens niet hebben, een opleiding op mbo 1-3 niveau.

9.3.2 Gender non-conformiteit

De gemiddelde score op gender non-conformiteit is voor de gehele onderzoeksgroep 1.98 ($SD=.75$). Om na te gaan of er een verschil is in mate van gender non-conformiteit tussen adolescenten die zich wel en niet aangetrokken voelen tot hetzelfde geslacht is een 2 (geslacht: 1=jongen; 2=meisje) bij 2 (seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht: 1=nee; 2=ja) univariate

covariantieanalyse uitgevoerd. In deze analyses werd het opleidingsniveau van de respondenten als covariaat meegenomen vanwege het gevonden significante verschil in opleidingsniveau tussen adolescenten met en zonder seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht.

Voor gender non-conformiteit werd alleen een significant hoofdeffect gevonden voor seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht, $F(1, 1205) = 42.43, p < .0001$. Adolescenten die zich aangetrokken voelen tot hetzelfde geslacht rapporteren een gemiddelde score op gender non-conformiteit van 2.49 ($SD = .97$). Voor adolescenten die deze gevoelens niet rapporteren is de gemiddelde score op gender non-conformiteit significant lager ($M = 1.91, SD = .68$).

Geen significant hoofdeffect werd gevonden voor geslacht, $F(1, 1205) = 1.04, p = .155$. Dit wil zeggen dat jongens en meisjes niet verschillen in de mate waarin zij gender non-conform zijn. De interactie tussen geslacht en seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht was ook niet significant, $F(1, 1205) = 2.28, p = .131$. Dit betekent dat, ongeacht de seksuele aantrekking van adolescenten, jongens en meisjes niet verschillen in gender non-conformiteit.

9.3.3 Ervaringen met homofobisch schelden

Voor de totale groep is de gemiddelde score op homofobisch uitgescholden worden 1.31 ($SD = .58$). Na toevoeging van seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en gender non-conformiteit in de tweede stap van de analyse, neemt de proportie verklaarde variantie significant toe (zie tabel 9.2). Geslacht, opleiding, het hebben van gevoelens voor hetzelfde geslacht en gender non-conformiteit verklaren in stap 2, 15% van de variantie op homofobisch schelden. Jongens blijken, in vergelijking met meisjes, significant vaker slachtoffer te zijn van homofobische scheldpartijen. Adolescenten die onderwijs volgen op havo/vwo-niveau worden vaker geconfronteerd met deze pesterijen dan zij die op mbo-niveau onderwijs volgen. Voor gevoelens van hetzelfde geslacht blijkt dat adolescenten die zich seksueel aangetrokken voelen tot hetzelfde geslacht vaker rapporteren dat zij in verschillende contexten nageroepen worden als 'mietje', 'homo' 'lesbo' of 'pot' dan adolescenten die deze gevoelens niet hebben. Verder blijkt dit ook zo te zijn voor adolescenten met een hoge score op gender non-conformiteit. Alhoewel de bèta behorend bij gender non-conformiteit niet significant sterker is dan de bèta voor gevoelens voor hetzelfde geslacht, blijkt het verschil wel te wijzen op een trend in die richting (Waldtoets: $Z = -1.92, p = .055$).

Ten slotte blijkt dat de toevoeging van de interacties tussen de onafhankelijke variabelen niet resulteerde in een significante toename in de verklaarde variantie (ΔR^2) van homofobisch schelden. Dit betekent dat seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht samenhangt met homofobisch schelden, ongeacht de sekse van adolescenten. Hetzelfde geldt voor de samenhang tussen gender non-conformiteit en homofobisch schelden. Daarnaast blijkt dat de samenhang tussen gender non-conformiteit en homofobisch schelden niet verschillend is voor adolescenten met en zonder een seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht.

9.3.4 Algemene negatieve bejegening

De gemiddelde score voor de totale groep van respondenten op de variabele die de ervaringen van de adolescenten in het onderzoek meet met betrekking tot algemene negatieve bejegening door leeftijdgenoten is 1.54 ($SD = .55$). Voor negatieve bejegening door leeftijdgenoten bleek er een significante ΔR^2 te zijn in stap 2 van de analyse (zie tabel 9.3).

■ **Tabel 9.2** Hiërarchische multiple regressieanalyse voor ervaringen met homofobisch schelden door leeftijdgenoten.

	B	SE	β	<i>p</i>	
<i>Stap 1</i>					
Geslacht	-.30	.03	-.26	<.0001	
Opleiding	.03	.02	.04	.207	
<i>R</i>					.07
<i>F</i>					43.77
<i>p</i>					<.0001
<i>Stap 2</i>					
Geslacht	-.34	.03	-.29	<.0001	
Opleiding	.04	.02	.06	.028	
Seksuele aantrekking	.25	.05	.14	<.0001	
Gender non-conformiteit	.17	.02	.22	<.0001	
<i>R</i>					.15
<i>F</i>					53.26
<i>p</i>					<.0001
<i>Stap 3</i>					
Geslacht	-.34	.03	-.29	<.0001	
Opleiding	.04	.02	.06	.029	
Seksuele aantrekking	.25	.05	.14	<.0001	
Gender non-conformiteit	.18	.02	.23	<.0001	
Geslacht x Seksuele aantrekking	-.03	.10	-.01	.703	
Geslacht x Gender non-conformiteit	-.05	.04	-.03	.294	
Seksuele aantrekking x Gender non-conformiteit	-.01	.05	-.00	.908	
<i>R</i>					.15
<i>F</i>					30.63
<i>p</i>					<.0001

$R_2 = .07$, $F(2, 1201) = 43.73$, $p < .0001$ voor Stap 1, $\Delta R = .08$, $\Delta F(2, 1201) = 58.59$ $\Delta p < .0001$ voor stap 2, en $\Delta R = .00$, $\Delta F(3, 1201) = .53$, $\Delta p = .659$ voor stap 3.

1 = jongen; 2 = meisje; 1 = mbo niveau 1-3, 2 = mbo niveau 4, 3 = havo/vwo; 1 = Niet seksueel aangetrokken voelen tot het zelfde geslacht, 2 = Wel seksueel aangetrokken voelen tot het zelfde geslacht; 1 = Lage score op gender non-conformiteit, 7 = Hoge score op gender non-conformiteit.

■ **Tabel 9.3** Hiërarchische multiple regressieanalyse voor ervaringen met algemene negatieve bejegening door leeftijdgenoten.

	B	SE	β	<i>p</i>	
<i>Stap 1</i>					
Geslacht	-.08	.03	-.08	.009	
Opleiding	-.01	.02	-.02	.493	
<i>R</i>					.01
<i>F</i>					3.63
<i>p</i>					.027
<i>Stap 2</i>					
Geslacht	-.14	.03	-.13	<.0001	
Opleiding	.01	.02	.01	.621	
Seksuele aantrekking	.27	.05	.16	<.0001	
Gender non-conformiteit	.26	.02	.35	<.0001	
<i>R</i>					.18
<i>F</i>					63.79
<i>p</i>					<.0001
<i>Stap 3</i>					
Geslacht	-.14	.03	-.12	<.0001	
Opleiding	.01	.02	.01	.642	
Seksuele aantrekking	.25	.05	.14	<.0001	
Gender non-conformiteit	.26	.02	.34	<.0001	
Geslacht x Seksuele aantrekking	-.00	.09	-.00	.975	
Geslacht x Gender non-conformiteit	-.06	.04	-.04	.146	
Seksuele aantrekking x Gender non-conformiteit	.06	.05	.04	.212	
<i>R</i>					.18
<i>F</i>					36.98
<i>p</i>					<.0001

$R_2 = .01$, $F(2, 1201) = 3.63$, $p = 0.27$ voor Stap 1, $\Delta R = .17$, $\Delta F(2, 1201) = 123.20$ $\Delta p < .0001$ voor stap 2, en $\Delta R = .00$, $\Delta F(3, 1201) = 1.97$ $\Delta p = .310$ voor Stap 3.

1 = jongen; 2 = meisje; 1 = mbo niveau 1-3, 2 = mbo niveau 4, 3 = havo/vwo; 1 = Niet seksueel aangetrokken voelen tot het zelfde geslacht, 2 = Wel seksueel aangetrokken voelen tot het zelfde geslacht; 1 = Lage score op gender non-conformiteit, 7 = Hoge score op gender non-conformiteit.

In stap 2 blijkt dat ‘geslacht’, seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en gender non-conformiteit, 18% van de variantie op algemene negatieve bejegening te verklaren. Jongens rapporteren significant vaker negatieve ervaringen met leeftijdgenoten dan meisjes. Ook voor adolescenten met een seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en zij die een hoge score rapporteren op gender non-conformiteit, zien we een hogere score op ‘algemene negatieve bejegening door leeftijdgenoten’. Daarnaast blijkt dat de bèta voor gender non-conformiteit significant sterker is dan die voor gevoelens voor hetzelfde geslacht (Waldtoets: $Z = -4.34, p < .001$).

De ΔR^2 is niet significant nadat de interacties in stap 3 zijn toegevoegd. Dit betekent dat, ongeacht de sekse van adolescenten, seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht samenhangt met meer algemene negatieve bejegening. Dit geldt ook voor de samenhang tussen gender non-conformiteit en algemene negatieve bejegening. Verder blijkt dat de samenhang tussen gender non-conformiteit en algemene negatieve bejegening niet verschillend is voor adolescenten met en zonder een seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht.

9.4 Conclusie

In deze studie werd gevonden dat zowel seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht als gender non-conformiteit, beide onafhankelijk, samenhangen met meer homofobisch uitgescholden worden en negatieve bejegening in het algemeen door leeftijdgenoten. Deze resultaten zijn in overeenstemming met studies die aantonen dat adolescenten met een seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht een slechtere kwaliteit van relaties rapporteren met leeftijdgenoten op school dan adolescenten zonder seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht (bijv. Ueno, 2005). Eerdere studies vonden ook dat adolescenten die meer gender non-conform zijn, minder positieve relaties met leeftijdgenoten hebben dan adolescenten die zich houden aan genderstereotypische normen (bijv. Toomey e., 2010). In tegenstelling tot deze studies onderzochten we in de huidige studie zowel de invloed van seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en gender non-conformiteit op de sociale relaties met leeftijdgenoten. Onze bevindingen zijn des te opvallender gegeven dat Nederland in vergelijking met andere westerse landen hoog scoort op de acceptatie van homoseksuele en lesbische personen (Keuzenkamp, 2011; Sandfort, 2005) en een geringe genderroldifferentiatie heeft (Hofstede, 1998).

Het is opmerkelijk dat onze resultaten aantonen dat gender non-conformiteit, en niet seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht, het sterkst samenhangt met algemene negatieve bejegening. Voor homofobische schelden zien we een soortgelijk resultaat; alhoewel hier de verschillen in samenhang niet significant zijn en alleen gezegd kan worden dat er een trend is dat de samenhang tussen gender non-conformiteit en homofobisch schelden sterker is dan de samenhang tussen gevoelens voor hetzelfde geslacht en homofobisch schelden. Het is mogelijk dat de negatieve reacties van leeftijdgenoten die betrekking hebben op homoseksualiteit meer verband houden met het niet naleven van genderrolgedragingen dan met normen over seksualiteit.

Tevens is er geen interactie-effect gevonden tussen seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en gender non-conformiteit op deze sociale relaties met leeftijdgenoten. Dit betekent dat het verband tussen gender non-conformiteit en ervaringen met homofobisch uitgescholden worden en algemene negatieve bejegening door leeftijdgenoten zowel opgaat voor adolescenten met gevoelens voor hetzelfde geslacht als voor adolescenten zonder deze gevoelens. In overeenstemming met onze resultaten beschrijft Namaste (1996) dat gender non-conformiteit in sociale interacties vaak als indicator wordt gezien voor homoseksualiteit en dat adolescenten,

ongeacht hun seksuele voorkeur, worden uitgescholden voor bijvoorbeeld 'homo' of 'pot', omdat zij niet voldoen aan hun genderrol. De resultaten sluiten ook aan bij onderzoek naar HLB- en heteroseksuele volwassenen waar het verband tussen gender non-conformiteit en afwijzing door leeftijdgenoten in de kindertijd niet verschillend was voor de seksuele oriëntaties (Rieger e., 2008). Dit zijn belangrijke bevindingen, aangezien uit eerder onderzoek is gebleken dat gender non-conformiteit bij adolescenten ook samenhangt met meer psychologische problemen en dat dit verband ook los stond van hun seksuele voorkeur (Rieger & Savin-Williams, 2010).

Daarnaast werd gevonden dat jongens, in vergelijking met meisjes, vaker rapporteren dat zij te maken krijgen met homofobische scheldpartijen of negatieve bejegening in het algemeen door leeftijdgenoten. Er werd in ons onderzoek echter geen interactie-effect gevonden tussen geslacht en seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht op negatieve ervaringen met leeftijdgenoten, wat betekent dat het effect van seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht op de afhankelijke variabelen voor jongens en meisjes gelijk is. D'Augelli en anderen (2006) vonden dit in hun studie onder alleen HLB-jongeren wel: zij vonden dat homo en biseksuele jongens vaker met aan homoseksualiteit gerelateerd verbaal geweld te maken kregen dan lesbische en biseksuele meisjes. Ook werd in ons onderzoek geen interactie-effect gevonden tussen geslacht en gender non-conformiteit. Dit betekent dat het verband van gender non-conformiteit dat gevonden werd in onze studie, zowel voor jongens als voor meisjes geldt. Deze resultaten zijn ook niet in overeenstemming met die van D'Augelli e. (2006): zij vonden dat gender non-conformiteit alleen bij jongens verband hield met meer aan homoseksualiteit gerelateerd verbaal geweld. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat hun onderzoeksgroep alleen bestond uit HLB-jongeren.

Onze studie heeft echter een aantal kanttekeningen. Ten eerste was de focus van de studie 'homoseksualiteit' voor sommige scholen een reden om niet mee te werken aan het onderzoek. Hierdoor zou het kunnen zijn dat de scholen die deelnamen aan dit onderzoek toleranter zijn naar homoseksualiteit en de resultaten dus niet representatief zijn voor alle scholen in Nederland. Het is mogelijk dat de gevonden resultaten de ervaringen van adolescenten die zich seksueel aangetrokken voelen tot hetzelfde geslacht en/of gender non-conform zijn, daardoor onderschatten.

Daarnaast werd er niet onderzocht of adolescenten die zich seksueel aangetrokken voelen tot hetzelfde geslacht, deze gevoelens ook kenbaar hadden gemaakt aan hun leeftijdgenoten. Studies hebben aangetoond dat het 'uit de kast komen' samenhangt met meer negatieve ervaringen met leeftijdgenoten (bijv. Chesir-Teran & Hughes, 2009). Het blijft hierdoor onduidelijk hoe gender non-conformiteit, het kenbaar maken van de seksuele aantrekking voor hetzelfde geslacht en negatieve ervaringen met leeftijdgenoten met elkaar samenhangen.

Een andere kanttekening is dat seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht als indicator werd genomen voor seksuele oriëntatie. Andere dimensies van seksuele oriëntatie (bijv. zelfidentificatie of gedrag) werden niet gemeten. Het is onbekend of adolescenten uit deze onderzoeksgroep met een seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht ook seksueel actief (zullen) zijn met hetzelfde geslacht en een homoseksuele, biseksuele of lesbische identiteit bezitten of zullen ontwikkelen.

Verder zijn de gevonden verschillen en overeenkomsten in deze studie gebaseerd op zelfrapportages van adolescenten. Het gebruik van informatie van andere bronnen, zoals leeftijdgenoten, leraren en andere instrumenten (bijv. observaties), zou een ander beeld kunnen geven over de sociale relaties van adolescenten binnen de schoolcontext. Daarnaast verschaft de cross-sectionele opzet van de studie geen informatie over de causaliteit van de gebeurtenissen.

Het huidige onderzoek toont aan dat, zelfs in een land met een lagere genderrolidentificatie en waar, in vergelijking met andere westerse landen, een relatief tolerant klimaat heerst ten opzichte van homoseksualiteit, seksuele aantrekking tot hetzelfde geslacht en gen-

der non-conformiteit de sociale relaties van adolescenten verslechteren. Deze bevindingen beklemtonen dat de sociale relaties met leeftijdgenoten van adolescenten met een seksuele aantrekkings tot hetzelfde geslacht onderzocht dienen te worden vanuit het perspectief van gender non-conformiteit. De bevindingen suggereren ook dat, wanneer men de attitudes van adolescenten over homoseksualiteit wil verbeteren, het cruciaal is om ook in te gaan op hun genderrolvertuigingen.

Literatuurlijst

- Alfieri, T., Ruble, D. N., & Higgins, E. T. (1996). Gender stereotypes during adolescence: Developmental changes and the transition to junior high school. *Developmental Psychology, 32*, 1129-1137. doi:10.1037/0012-1649.32.6.1129
- Bailey, J., & Zucker, K. J. (1995). Childhood sex-typed behavior and sexual orientation: A conceptual analysis and quantitative review. *Developmental Psychology, 31*, 43-55. doi:10.1037/0012-1649.31.1.43
- Blakemore, J. E. O. (2003). Children's beliefs about violating gender norms: Boys shouldn't look like girls, and girls shouldn't act like boys. *Sex Roles, 48*, 411-419. doi:10.1023/A:1023574427720
- Bos, H. M. W., Sandfort, T. G. M., De Bruyn, E. H., & Hakvoort, E. M. (2008). Same-sex attraction, social relationships, psychosocial functioning, and school performance in early adolescence. *Developmental Psychology, 44*, 59-68. doi:10.1037/0012-1649.44.1.59
- Brannon, L. (2011). *Gender: Psychological perspectives* (6th ed.). Boston: Allyn & Bacon
- Chesir-Teran, D., & Hughes, D. (2009). Heterosexism in High school and victimization among lesbian, gay, and questioning youth. *Journal of Youth Adolescence, 38*, 963-975. doi:10.1007/s10964-008-9634-x
- D'Augelli, A. R., Grossman, A. H., & Starks, M. T. (2006). Childhood gender atypicality, victimization, and PTSD among lesbian, gay, and bisexual youth. *Journal of Interpersonal Violence, 21*, 1-21. doi:10.1177/0886260506293482
- D'Augelli, A. R., Hershberger, S. L., & Pilkington, N. W. (2001). Suicidality patterns and sexual orientation-related factors among lesbian, gay, and bisexual youths. *Suicide and Life-Threatening Behavior, 31*, 250-265. doi:10.1521/suli.31.3.250.24246
- Ewing Lee, E. A., & Troop-Gordon, W. (2011). Peer socialization of masculinity and femininity: Differential effects of overt and relational forms of peer victimization. *British Journal of Developmental Psychology, 29*, 197-213. doi:10.1111/j.2044-835X.2010.02022.x
- Fenzel, L. M. (2000). Prospective study of changes in global self-worth and strain during the transition to middle school. *Journal of Early Adolescence, 20*, 93-116. doi:10.1177/0272431600020001005
- Hofstede, G. (1998). *Masculinity/ femininity as dimension of culture. Masculinity and femininity: The taboo dimension of national cultures*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Keuzenkamp, S. (2011). *Acceptatie van homoseksualiteit in Nederland 2011: Internationale vergelijking, ontwikkeling en actuele situatie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Verkregen van ► http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2011
- Lobel, T. E., Nov-Krispin, N., Schiller, D., Lobel, O., & Feldman, A. (2004). Gender discriminatory behavior during adolescence and young adulthood: A developmental analysis. *Journal of Youth and Adolescence, 33*, 535-546. doi:10.1023/B:JOYO.0000048067.83738.e6
- Meyer, I. H. (2003). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay and bisexual populations: conceptual issues and research evidence. *Psychological Bulletin, 129*, 674-697. doi:10.1037/0033-2909.129.5.674
- Namaste, K. (1996). Gender bashing: Sexuality, gender, and the regulation of public space. *Society and Space, 14*, 221-240. doi:10.1068/d140221
- Pilkington, N. W., & D'Augelli, A. R. (1995). Victimization of lesbian, gay, and bisexual youth in community settings. *Journal of Community Psychology, 23*, 33-55. doi:10.1002/1520-6629(199501)23:1<>34::AID-JCOP2290230105>3.0.CO;2-N
- Poteat, V. P., & Espelage, D. L. (2005). Exploring the relation between bullying and homophobic verbal content: The Homophobic Content Agent Target (HCAT). *Violence and Victims, 20*, 513-528. doi:10.1891/0886-6708.2005.20.5.513
- Rieger, G., Linsenmeier, J. A., Gygax, L., & Bailey, J. M. (2008). Sexual orientation and childhood gender non-conformity: Evidence from home videos. *Developmental Psychology, 44*, 46-58. doi:10.1037/0012-1649.44.1.46

- Rieger, G., & Savin-Williams, R. C. (2010). Gender non-conformity, sexual orientation, and psychological well-being. *Archives of Sexual Behavior, 41*, 611-621. doi:10.1007/s10508-011-9738-0
- Sandfort, T. G. M. (2005). Homofobie: Welk probleem? Wiens probleem. *Tijdschrift voor Seksuologie, 29*, 11-19. Verkregen van ► <http://www.tijdschriftvoorseksuologie.nl/archief/tvs2005-01.htm>
- Sandfort, T. G. M., Melendez, R. M., & Diaz, R. (2007). Gender nonconformity, homophobia and the mental health in Latino gay men. *Journal of Sex Research, 44*(2), 181-189. doi:10.1080/00224490701263819
- Toomey, R. B., Ryan, C., Diaz, R., Card, N. A., & Russell, S. T. (2010). Gender nonconforming lesbian, gay, bisexual, and transgender youth: School victimization and young adult psychosocial adjustment. *Developmental Psychology, 46*, 1580-1589. doi:10.1037/a0020705
- Trautner, H. M., Ruble, D. N., Cyphers, L., Kirsten, B., Behrendt, R., & Harthmann, P. (2005). Rigidity and flexibility of gender stereotypes in childhood: Developmental or differential? *Infant and Child Development, 14*, 365-381. doi:10.1002/icd.399
- Ueno, K. (2005). Sexual orientation and psychological distress in adolescence: Examining interpersonal stressors and social support processes. *Social Psychology Quarterly, 68*, 258-277. doi:10.1177/019027250506800305